

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Sžo/1/2019
Identifikačné číslo spisu: 6016200079
Dátum vydania rozhodnutia: 30.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Hargaš
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6016200079.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Hargaša a členov senátu Kataríny Benzovej a JUDr. Eriky Šobichovej v právnej veci navrhovateľa: C. L., R. č. XXXX/XX, XXX XX J., Česká republika proti odporcovi - správneho orgánu Centrum právnej pomoci Bratislava, so sídlom Nám. slobody 12, 810 05 Bratislava 15, IČO: 30 798 841, kancelária Žilina, Hviezdoslavova 6, 010 00 Žilina v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu sp. zn. 4N 2132/12-KaZA zo dňa 7. decembra 2015, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/3/2016-14 zo dňa 14. júna 2016, v spojení s opravným uznesením č. k. 28Sp/3/2016-33 zo dňa 1. februára 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/3/2016-14 zo dňa 14. júna 2016 v spojení s opravným uznesením č. k. 28Sp/3/2016-33 zo dňa 1. februára 2019 mení tak, že rozhodnutie odporcu sp. zn. 4N 2132/12-KaZA zo dňa 7. decembra 2015 potvrdzuje.

Účastníkom náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 28Sp/3/2016-14 zo dňa 14. júna 2016 v spojení s opravným uznesením č. k. 28Sp/3/2016-33 zo dňa 1. februára 2019 zrušil rozhodnutie odporcu sp. zn. 4N 2132/12-KaZA zo dňa 7. decembra 2015 podľa § 250j ods. 2 písm. a) OSP a vec vrátil na ďalšie konanie.

Odporca rozhodnutím sp. zn. 4N 2132/12-KaZA zo dňa 7. decembra 2015 odňal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 14 ods. 1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“) z dôvodu, že navrhovateľ nespĺňal podmienku stanovenú zákonom - stav materiálnej núdze.

Navrhovateľ podal proti vyššie uvedenému rozhodnutiu opravný prostriedok v zákonom stanovenej lehote. Súd napadnuté rozhodnutie podľa § 250j ods. 2, písm. a) OSP zrušil a vec vrátil odporcovi na ďalšie konanie. Krajský súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že medzi účastníkmi nebolo sporné, že v jednotlivých mesiacoch posudzovaného obdobia a v následne v mesiaci októbri a novembri 2015 mal navrhovateľ príjmy, ako sú uvedené v rozhodnutí. Sporné bolo, či výška týchto príjmov presiahla 1,4 násobok životného minima, pričom podstata tohto sporu spočíva v tom, že navrhovateľ za rozhodné obdobie považoval 12 mesiacov počítaných od právoplatnosti rozhodnutia o priznaní nároku na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci a odporca zohľadnil aj príjmy za ďalšie dva mesiace a to október a november 2015. Odporca takýto svoj postup nijakým spôsobom nezdôvodnil. Vo vyjadrení k podanému odvolaniu poukázal na § 7 ods. 4 zákona, to však nemohlo nahradiť odôvodnenie napadnutého rozhodnutia. Pre určenie, či osoba je alebo nie je v materiálnej núdzi je v zmysle § 7 ods. 4 rozhodná výška jej príjmov za posledných 6 mesiacov pred podaním žiadosti a po priznaní nároku na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci je týmto obdobím obdobie 12-tich mesiacov po právoplatnosti rozhodnutia, resp. každých následných 12 mesiacov. Zákon neopravňuje odporcu, aby toto rozhodné obdobie stanovil inak a ani na to, aby právnou pomoc odňal na základe predpokladaných budúcich príjmov oprávnenej osoby. Z tohto ustanovenia súdu vyplývalo, že sa posudzuje vždy príjmová situácia za posledných 12 mesiacov. Odporca sa pravidlom uvedeným v § 7 ods. 4 zákona pri vydaní napadnutého rozhodnutia neriadil. Zákon č. 327/2005 Z.z. odporcu neopravňoval na to, aby prehodnocoval splnenie podmienky materiálnej núdze zo strany oprávnenej osoby v inom ako zákonom stanovenom období. Takisto ho zákon neopravňoval na to, aby zahrnul budúce príjmy, resp. príjmy do tohto obdobia nepatriace, na účely zistenia, či oprávnená osoba je ešte osobou v materiálnej núdzi. Odporca tak urobil bez zákonného podkladu, a preto jeho postup nebol v súlade so zákonom a napadnuté rozhodnutie bolo výsledkom nesprávneho právneho posúdenia.

Proti tomuto rozsudku podal odporca v lehote ustanovenej zákonom odvolanie z dôvodu nesprávneho posúdenia veci a žiadal, aby najvyšší súd zmenil napadnutý rozsudok tak, že rozhodnutie odporcu potvrdí. Krajský súd v danom prípade vyhodnotil posudzované obdobie na účely prehodnotenia trvania podmienok nároku navrhovateľa na poskytovanie právnej pomoci. V ustanovení § 14 ods. 1 zákon vymedzuje dôvody odňatia nároku na poskytovanie právnej pomoci, pričom pod písmenom b) stanovuje, že centrum odníme nárok na poskytovanie právnej pomoci, ak sa v priebehu poskytovania právnej pomoci zistí, že oprávnená osoba sa nenachádza v materiálnej núdzi. Zo znenia ustanovenia je zrejmé, že centrum odníme nárok kedykoľvek počas poskytovania právnej pomoci, pokiaľ zistí, že oprávnená osoba sa už nenachádza v stave materiálnej núdze. Z ustanovenia § 13 ods. 3 zákona sa oprávnenej osobe stanovuje povinnosť na výzvu centra preukázať skutočnosť preukazujúcu trvanie nároku na poskytovanie právnej pomoci, pričom nie je nijak časovo obmedzené, kedy môže centrum zaslať takúto výzvu, z čoho vyplývalo, že centrum môže kedykoľvek počas poskytovania právnej pomoci vyzvať oprávnenú osobu na preukázanie, či jej nárok trvá alebo nie. Odporca postupoval správne, nakoľko bolo nepochybne preukázané, že oprávnená osoba sa už nenachádzala v stave materiálnej núdze, pretože jej príjem v dvoch mesiacoch posudzovaného 12-mesačného obdobia a aj nasledujúcich dvoch mesiacov preukázateľne presahoval hranicu 1,6-násobku sumy životného minima, a preto v súlade s ustanovením § 14 ods.1 písm.b) zákona jej odňalo nárok na poskytovanie právnej pomoci.

Navrhovateľ sa vyjadril k odvolaniu podaním zo dňa 14.09.2016 (č.l. 24-25).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP s použitím § 246c ods. 1 veta prvá OSP) bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 vetou prvou OSP a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné vyhovieť.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo

v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu je posudzovať, či si správny orgán zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi.

Predmetom prieskumu v prejednávanej veci je rozhodnutie, ktorým odporca odňal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 14 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci z dôvodu, že navrhovateľ sa nenachádza v stave materiálnej núdze.

Podľa § 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi Účelom tohto zákona je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv, v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhostení, v konaní o zaistení štátneho príslušníka tretej krajiny alebo v konaní o zaistení žiadateľa o udelenie azylu podľa osobitného predpisu, 1) oznamovateľom kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti laaa) (ďalej len "protispoločenská činnosť") alebo osobe, voči ktorej bola pozastavená účinnosť pracovnoprávneho úkonu podľa osobitného predpisu, laab) a prispieť k predchádzaniu vzniku právnych sporov.

Podľa § 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi tento zákon ustanovuje podmienky poskytovania právnej pomoci, postup fyzických osôb a príslušných orgánov v konaní o nároku na priznanie právnej pomoci a inštitucionálne zabezpečenie poskytovania právnej pomoci.

Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (2) Do príjmu fyzickej osoby, ktorá žiada o poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „žadateľ“), sa započítavajú príjmy obdobne ako pri výpočte príjmu fyzickej osoby na účely určenia súm životného minima; 2a) to neplatí, ak sú spoločne posudzované fyzické osoby účastníkmi sporu v súdnom konaní s protichodným postavením.

Podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi

(1) Fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom 2) a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,

b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a

c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy 5) okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

(2) Podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa odseku 1 písm. a) a b) musí fyzická osoba spĺňať počas celého trvania poskytovania právnej pomoci bez finančnej účasti.

Podľa § 7 ods. 4 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (4) Príjem na účely tohto zákona sa zisťuje za kalendárny mesiac, v ktorom bola podaná žiadosť o poskytnutie právnej pomoci, pritom sa prihliada na príjem za posledných šesť kalendárnych mesiacov pred podaním žiadosti, a prehodnocuje sa každých 12 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa priznal nárok na poskytnutie právnej pomoci.

Podľa § 13 ods. 3 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (3) Oprávnená osoba je povinná na výzvu centra preukázať skutočnosť preukazujúce trvanie nároku na poskytovanie právnej pomoci do ôsmich dní odo dňa doručenia výzvy, ak centrum neurčilo dlhšiu lehotu. Vo výzve musí byť upozornená na následky podľa § 14 a 14a v prípade nepreukázania skutočností na trvanie nároku.

Podľa § 14 ods. 1, písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (1) Centrum rozhodne o odňatí poskytovania právnej pomoci, ak b) sa v priebehu poskytovania právnej pomoci zistí, že oprávnená osoba sa nenachádza v materiálnej núdzi; ustanovenie § 6b tým nie je dotknuté.

Podľa § 25 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (1) Na konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci a o súvisiacich nárokoch podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) (1) Správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.

Najvyšší súd považuje za potrebné uviesť, že zákon o bezplatnej právnej pomoci bol prijatý za účelom poskytovania právnej pomoci fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv. Z toho vyplýva, že aj nároky a práva, ktoré tento zákon upravuje, boli zákonodarcom do zákona zakotvené na naplnenie uvedeného účelu, teda na efektívne a kvalifikované uplatnenie a ochranu práv fyzických osôb, a nie na priznávanie práv a kompetencií správneho orgánu. Ak je v zákone zakotvený inštitút, ktorý udeľuje správneho orgánu určitú fakultatívnu právomoc priznávať nárok na základe vlastného správneho uváženia, je na vôli správneho orgánu, či uvedený nárok prizná, ale je povinnosťou správneho orgánu priznanie tohto nároku vziať do úvahy.

Ako vyplýva z uvedeného, odporca bol povinný posúdiť, či v danom prípade sú splnené podmienky na priznanie právnej pomoci podľa ustanovenia § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu. Aj keď odporca dospeje k záveru, že právnu pomoc žiadateľovi neprizná, z odôvodnenia rozhodnutia musí byť zrejmé, že pred konečným rozhodnutím zväžil aj všetky relevantné okolnosti vyplývajúce z ustanovenia § 6b zákona o právnej pomoci.

Rozhodnutím odporcu sp. zn. 4N 2132/12 zo dňa 28. septembra 2012, právoplatným 20. októbra 2012 bol žiadateľovi o poskytnutie právnej pomoci C. priznaný nárok na poskytovanie právnej pomoci a určená advokátka JUDr. Marta Wertlenová na zastupovanie žiadateľa v konaní pred súdom vo veci o určenie výživného na dieťa, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 20P 64/2004. Najvyšší súd prijal záver, že navrhovateľovi bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci, avšak v priebehu poskytovania právnej pomoci sa prehodnotil príjem navrhovateľa, ktorý preukázal, že sa v posudzovanom období sa nenachádzal v materiálnej núdzi. (§ 13 ods. 3 zákona, § 6 ods. 2 zákona)

Najvyšší súd zo súdneho spisu zistil, že v rozhodnutí odporcu sp. zn. 4N 2132/12- KaZA zo dňa 7. decembra 2015 bol predložený prehľad započítateľných príjmov oprávnenej osobe v posudzovanom období október 2014 až september 2015.

október 2014: žiadny príjem

november 2014: 110,67 € (príjem z dohody o vykonaní práce)

december 2014: 110,56 € (príjem z dohody o vykonaní práce)

január 2015: 48,51 € (príjem z dohody o vykonaní práce)

február 2015: 913,00 € (splátka výživného)

marec 2015 až august 2015: žiadny príjem

september 2015: 522,68 € (príjem zo závislej činnosti)

október 2015: 523,02 € (príjem zo závislej činnosti)
november 2015: 523,07 € (príjem zo závislej činnosti)

Započítateľný príjem oprávneného v posudzovanom období presahoval hranicu 1,4-násobku sumy životného minima pre jednu fyzickú osobu - t. j. 277,33 € ani 1,6-násobku sumy životného minima pre jednu fyzickú osobu - t. j. 316,94 € v dvoch mesiacoch posudzovaného obdobia február 2015 a september 2015 a tiež v dvoch nasledujúcich mesiacoch október 2015 a november 2015. Na základe predložených dokladov bolo preukázané, že navrhovateľovi sa v priebehu poskytovania právnej pomoci zmenila príjmová situácia, a teda nespĺňal zákonom stanovenú podmienku - stav materiálnej núdze (§ 6b ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z.z.).

Oporca posúdil príjmovú a majetkovú situáciu navrhovateľa a s ohľadom na povahu sporu a skutočnosť, že navrhovateľ sa zamestnal a poberal príjem zo závislej činnosti, ktorý vysoko presahoval hranicu 1,6-násobku sumy životného minima pre jednu dospelú osobu, a dospel k záveru, že navrhovateľ sa od septembra 2015 a v ďalších mesiacoch nenachádzal v stave materiálnej núdze a neexistovali okolnosti, ktoré by odôvodňovali poskytovanie právnej pomoci podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z.

Najvyšší súd nesúhlasí s názorom krajského súdu, že odporca svoj postup (keď zohľadnil aj príjmy za ďalšie dva mesiace t. j. október a november 2015) nijakým spôsobom nezdôvodnil (teda až vo vyjadrení k podanému odvolaniu poukázal na § 7 ods. 4 zákona), a to z dôvodu, že odporca vo svojom rozhodnutí sp. zn. 4N 2132/12- KaZA zo dňa 7. decembra 2015 citoval § 7 ods. 4 zákona a poukázal na doklady a prehľad započítateľných príjmov v posudzovanom období a vyčíslil hranicu 1,6-násobku sumy životného minima pre jednu fyzickú osobu t. j. 316,94 €. Najvyšší súd mal za preukázané, že započítateľný príjem navrhovateľa v posudzovanom období presahoval hranicu 1,4 a 1,6-násobku sumy životného minima v mesiacoch február 2015 a september 2015 a v dvoch nasledujúcich mesiacoch október 2015 a november 2015.

Najvyšší súd prijal záver, že § 14 ods. 1 zákona vymedzuje dôvody odňatia nároku na poskytovanie právnej pomoci, Centrum právnej pomoci odníme nárok kedykoľvek na poskytnutie právnej pomoci, ak sa v priebehu poskytovania právnej pomoci zistí, že sa nenachádza v materiálnej núdzi. Zákon stanovuje 12 - mesačné obdobie, po ktorom sa nárok prehodnotí, z dôvodu stanovenia určitého fixného intervalu, kedy sa nárok každej oprávnenej osoby musí prehodnotiť. Odňať nárok kedykoľvek počas poskytovania právnej pomoci podporuje aj znenie § 6 ods. 2 zákona, podľa ktorého podmienky na poskytnutie právnej pomoci musí spĺňať fyzická osoba počas celého trvania poskytovania právnej pomoci a tiež § 13 ods. 1 zákona, v ktorom je stanovená povinnosť oprávnenej osoby oznámiť centru do 8 dní zmeny všetkých skutočností rozhodujúcich pre trvanie nároku na poskytovanie právnej pomoci. V predmetnom prípade neexistujú okolnosti, ktoré by odôvodňovali poskytovanie právnej pomoci, keďže navrhovateľ nespĺnil podmienky na poskytnutie právnej pomoci. Oporca odňal nárok na poskytnutie právnej pomoci navrhovateľovi zákonne z toho dôvodu, že navrhovateľ preukázal zmenu príjmovej situácie tým, že sa zamestnal a od septembra 2015 poberal príjem zo závislej činnosti, ktorý vysoko presahoval hranicu 1,4 a 1,6 - násobku sumy životného minima pre jednu dospelú osobu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na závery uvedené vyššie považoval námietky odporcu vznesené v odvolaní proti rozsudku krajského súdu za dôvodné, a preto napadnutý rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zmenil tak, že rozhodnutie odporcu potvrdil. (§ 250l ods. 2 OSP v spojení § 250q ods. 2 OSP a § 220 OSP)

O náhrade trov konania (prvostupňového aj odvolacieho) rozhodol odvolací súd podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 224 ods. 2 OSP tak, že navrhovateľovi, ktorý nemal úspech vo veci, náhradu trov konania nepriznal a odporcovi v takomto konaní nárok na náhradu trov nevznikol.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája

2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.